Gençsanat

GÜZEL SANATLAR DERGİSİ Mayıs 1998 SAYI: 45 400.000 TL. (KDV DAHİL)

Bir New York Galericisi: Ivan Karp: **Hazırlayan: Yahşi Baraz** / *Füreya Koral ve Muammer Çakı'nın Seramik İnsan Tiplemeleri:* **Kemal Uludağ** / *Ayın Yazısı: Eleştiri, Mizah Duygusu ve Sanat:* **Kemal İskender** / *Sezer Tansuğ'un Ardından:* **Haşim Nur Gürel** / *Minimal - Conseptual:* **Hasan Fuat Sarı** / *Haşim Nur Gürel'de "An"ı Kontrol Etme İsteği:* **Levent Çalıkoğlu** / *Sezer Tansuğ'un Ardından... Sanat Bu Kadar Ucuzladı mı? Farklı Mekanlar, Farklı Sergiler...:* **Abdülkadir Günyaz**

Gençsanat

AYLIK GÜZEL SANATLAR DERGİSİ Sayı: 45 Mayıs 1998

EDİTÖRDEN

Sevgili Gençsanat Okurları,

Tümüyle belirsizliğe batmış bir dönem içerisinden, hiçbir şey olmamış gibi süzülüp geçiyoruz. Sanki sanat adına gerçekleştirilebilecek herşeyi gerçekleştirmişiz gibi, sırtımızı gere gere sağda solda dolanıyor, midemizi kasıp kavuran mayhoşlukları aldığımız tabletlerle gidermeye çalışıyoruz. Ardı ardına açılan onca sergi, kendi rutinliği içerisinde sürükleniyor, herbirinin heyecanı günübirlik tatminler olarak yaşanıp, tozlu dosyalar arasına kaldırılıyor. Piyasaya canlılık getirecek temel ihtiyaçlarımız ise bizim değil de başka bir sanat ortamının ütopyasıymış gibi sürekli ertelenip duruyor. Başka birilerinin gelip, bizim yerimize bu sorumlulukları üstlenmelerini bekliyoruz. Şunu kabul etmek gerekir ki, bir Modern Sanat Müzesi'nin eksikliği her geçen gün boynumuza dolanan bir ilmik gibi nefesimizi kesmekte. Bu tür bir müzenin salgılayacağı canlılık, heyecan, hepimize yeni ufuklar açabilir. En önemlisi de üzerimize sinmiş olan monotonluğu, pısırıklığı, ölü toprağını silkeleyebilir.

Gerçekten de tüm piyasayı hem maddi hem de manevi anlamda silkeleyecek topyekün bir değişikliğe ihtiyacımız var. İki yılda bir yapılan Bienal ve yılda bir kez tekrarlanan Sanat Fuarı haricinde, konsept sergilere, yeni oluşumlara, genç kuşağın kendisini ispatlayacağı etkinliklere ihtiyacımız var. Bunların karşısında olarak şaibeli Resim yarışmalarına, medyanın pohpohladığı sahte sanatçı ve sergilere ise hiç mi hiç ihtiyacımız yok. Ama tekrarlamakta yarar var, tüm bu piyasayı kendine getirecek, işlerliği olan, nitelikli kadroların yer aldığı, şaibesi bulunmayan gerçek bir Modern Sanat Müzesi'ne her zamankinden daha çok ihtiyaç duyuyoruz.

Gençsanat: Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni/*Owner and General Publishing Manager:* Doğan PAKSOY. Yazı İşleri ve Reklam Müdürü/*Editor and Advertising Manager:* F. Ebru ISLAMOĞLU. Sanat Koordinatörü/*Art Coordinator:* Ekrem KAHRAMAN. Mali Danışman/*Financial Adviser:* Şeref YAZICI. Halkla İlişkiler Müdürü/*Public Relations Manager:* Nejat ÜNLÜ. İngiltere Temsilcisi/*Representative in England:* Esin DAL. Belçika ve Finlandiya Temsilcisi/*Representative in Belgium and Finland:* Hasan Fuat SARI. Almanya Temsilcisi/*Representative in Germany:* E. KINALI - N. SCHLINKERT - S. BOZDOĞAN. Fransa Temsilcisi/*Representative in France:* Utku VARLIK. İsveç Temsilcisi/*Representative in Sweden:* Halim BİLİM. İzmir Temsilcisi/*Representative in İzmir:* Mehmet ERGÜVEN. Ankara Temsilcisi/*Representative in Ankara:* Kaya ÖZSEZGİN - Kıymet GİRAY. Renk Ayrımları ve Baskıya Hazırlık/*Color Separations and Prepress:* EBRU GRAFİK. Dizgi/*Page Layout:* EBRU GRAFİK Baskı/*Printing:* ŞAHİNLER MATBAASI.

* Dergimizde yayınlanan yazıların sorumluluğu imza sahiplerine aittir.
* Dergimizde yer alan ilan metinlerinden ilan sahipleri sorumludur.

Yazışma Adresi: Abdi İpekçi Cad. 48/3 80200 Teşvikiye/İstanbul
Tel: (0.212) 241 04 58 - (0 212) 247 74 75 - (0.212) 241 65 35 Fax: (0.212) 246 67 68
Merkez: Türbedar Sok. No: 8 K: 3 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (0.212) 526 01 13 - (0.212) 520 85 21 Fax: (0.212) 522 97 07

İÇİNDEKİLER

Bir New York Galericisi: Ivan Karp
Galeri Baraz Arşivinden
Hazırlayan: Yahşi Baraz 2

Füreya Koral ve Muammer Çakı'nın
Seramik İnsan Tiplemeleri
Kemal Uludağ 8

Ayın Yazısı:
Eleştiri, Mizah Duygusu ve Sanat
Kemal İskender 11

Sezer Tansuğ'un Ardından
Haşim Nur Gürel 14

Minimal - Conseptual
Hasan Fuat Sarı 16

Haşim Nur Gürel'de
"An"ı Kontrol Etme İsteği
Levent Çalıkoğlu 18

Sezer Tansuğ'un Ardından...
Sanat Bu Kadar Ucuzladı mı?
Farklı Mekanlar, Farklı Sergiler..
Abdülkadir Günyaz 20

Galeriler 25

Haberler 28

Kapak Resmi: **Marilynn GELFMAN**

Füreya Koral ve Muammer Çakı'nın Seramik İnsan Tiplemeleri

Kemal Uludağ *

Türkiye'nin ilk kadın seramik sanatçısı Füreya KORAL artık aramızda değil. Ailesi ve dostları dışında seramik çevresi de KORAL'ı kaybetmenin acısını, boşluğunu hâlâ yaşamakta ve hep yaşayacak.

Medyanın Türk sanatında böylesine önemli bir yere sahip olan sanatçılara ve çalışmalarına hatta yitirilmelerine bile ne denli ilgisiz kaldığını yeniden belirtmeye gerek yoktur. Fakat sanat çevresinin, özellikle de seramik çevresinin ilgisizliğini ve duyarsızlığını anlamak olanaksız. Sanatsal etkinliklerin merkezi kabul edilen Ankara, İzmir ve özellikle İstanbul gibi büyük şehirlerde; Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık tarafından 1997 yılının sonunda Yapı Kredi Kültür Merkezi, Sermet Çifter Kütüphanesi'nde gerçekleştirilen "Bir Usta, Bir Dünya: Füreya KORAL" sergisi ve basılan kataloğu dışında, sanatçıların, sanatla ilgili kurum ve kuruluşların bugüne kadar Füreya KORAL'ı anma adına bir etkinlik gerçekleştirmemiş olması düşündürücü ve üzüntü vericidir.

Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü öğretim elemanları hakbilirlik ve duyarlılık göstererek, 1997 sergi sezonunu, Anadoiu Üniversitesi Kütüphane Sergi Salonu'nda "Füreya Koral'ı Anma Sergisi" ile açmıştır.

Sergide; Saadettin AYGÜN, Muammer ÇAKI, Zehra ÇOBANLI, Soner GENÇ, Ekrem KULA, Mürşit Cemal ÖZCAN, Ayşegül TÜREDİ ÖZEN, Cemalettin SEVİM, Sibel SEVİM, Emel ŞÖLENAY, Kemal ULUDAĞ ve Oya UZUNER'in seramikleri yeralmıştır. Normal karma sergi düzeni içinde iki farklı sunuş dikkati

Muammer Çakı, "Fırıldaklar", 1997, Karışık Teknik-1200 °C.

Füreya Koral, "Yürüyen İnsanlar", 1990, Terra Cotta-1000 °C.

çekmiştir. Bunlardan ilki; Füreya KORAL için hazırlanmış bir pano, ikincisi ise sergiye katılan her sanatçının KORAL'a armağan bir çalışma yapmış olması ve bu çalışmaların ayrı bir bölümde toplu olarak sergilenmesidir. KORAL adına yapılan bu eserler özellikle ünlü sanatçının kuşlarına göndermelerden oluşmaktadır.

Sergide 12 sanatçının toplam 132 eseri yeralmıştır. Çalışmaların büyük çoğunluğunu duvar tabakları ve çanaklar oluşturmuştur. Geriye kalanlar ise kase, vazo, duvar panoları ve seramik heykellerdir. Galeride ayrıca bir de 'düzenleme' sergilenmiştir.

Muammer ÇAKI'nın "Fırıldaklar" isimli bu düzenlemesi, 13 insan figürünün 110x110 cm. boyutunda bir platform üzerine köşelerdeki vantilatörlere dönük olarak, sanki statülerini simgeleyen farklı yükseklikteki kareler üzerine yerleştirilmesinden oluşmaktadır. Figürler yaklaşık 20 cm. yüksekliğinde ve kafasızdır. İnsanların kafalarının yerinde fırıldaklar bulunmaktadır. Erkek ve kadın figürlerinden oluşan insan tiplemeleri, stone-ware çamurdan şekillendirilmiş, 1200 °C.'de sırlı pişirilmiş seramik heykelciklerdir. İlk bakışta bu seramik heykelciklerin 20. yüzyıl erken dönem Amerikan Halk Heykelciliği'ndeki figürsel betimlemeleri çağrıştırdığı söylenebilir.

"Fırıldaklar" isimli düzenlemesi ile dikkatleri çeken genç seramik sanatçısı Muammer ÇAKI, 1959 Kütahya doğumlu. 1991 yılında Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümünden mezun olan sanatçı aynı kurumda Öğretim Görevlisi olarak halen görev yapmakta. ÇAKI bugüne kadar 30'a yakın karma sergiye katılmış, 6 kişisel sergi açmış ve değişik seramik yarışmalarında 4 ödül almış.

Sergi bütünlüğünde hem tek düzenleme oluşuyla, hem de iletisiyle önplana çıkan Muammer ÇAKI'nın "Fırıldaklar" isimli eseri, üzerinde durulması, irdelenmesi gereken bir yapıt. Bunun iki nedenden ötürü yapılması kaçınılmaz: İlki Füreya KORAL'ın insanlarına yaptığı çağrışım, ikincisi ise günümüz Türkiye'sinin sosyo-politik, sosyo-kültürel kirlenmesine ve dejenerasyonuna dikkatleri çeken iletisi...

Gerek Füreya KORAL'ın ve gerekse Muammer ÇAKI'nın insanları ilk planda "yabancılaşma" sürecinin sonuçlarını, somut olarak görebileceğimiz bir biçimde ortaya konmuş.

İnsanoğlu güdüsel yapısından kaynaklanan nitelikleri ve yaşadığı çevrenin toplumsal yapısı içinde varolabilir. Endüstri Devrimine kadar özgün yapısını ve toplumsal edinimlerini dengeleyen insanoğlu, kapitalizmin yaşama biçimi ve değerlerinden dolayı bu dengeyi yitirmiştir denebilir. Kazanım temeline dayanan kapitalist sistemle çok şey elde eden insanoğlu bir yandan da sahip olduğu, belki de değerini kavrayamadan sahip olduğu birçok şeyi de kaybetmeye başlar. İnsani değerler kapitalist rekabetin yasalarıyla yokedilirken, üretilen mal ve hizmetler tek değer haline gelir.

Bütün dünyada olduğu gibi, ülkemizde de, gerek toplumsal yaşamın geniş çerçevesi gerekse günlük ilişkilerin dar çerçevesi içinde olup biten birçok olayın en dikkati çeken belirtisi, çatışan anlayışların, çarpışan çıkarların arasında kişilerin harcanmasıdır (Kuçuradi, 1997: 7).

Herşeyin bir meta olarak algılandığı ve en büyük değer olarak kabul edildiği günümüzde, kimi insan toplumsal yaşamında kendi kabuğuna çekilmeye başlar, kimi insan ise bu sistemin adamı olarak kendini var kılar.

KORAL ve ÇAKI'nın insanlarının ilk planda sosyopolitik ve sosyo-kültürel kirlenme ve dejenerasyona dikkatleri çeken iletiyi paylaştıklarına değinilmişti. Fakat bu iki eserin iletisi bu yüzeysel saptamanın ötesinde farklı mesajları da taşımaktadır. KORAL bir söyleşide "yalnız bu toplumda değil, bütün toplumlarda yabancılaşma duyuyorum" der.

KORAL 1980'lerde çalışmalarında tekrara girdiğini düşünerek seramiği bırakır; boyalarını, çamurunu dağıtıp, fırınını söndürür ve hatta fırınını satmaya kalkar. Bu dönemde sadece seramiğe değil, yaşama da uzak kalır ve kendi dünyasına kapanır. 1990'larda çok ender de olsa dışarı çıkar ve gördüklerinden çok etkilenir. "Çok sık dışarı çıkmıyorum, ama çıktığımda, boş gözlerle bakan, sanki nereye, niçin gittiğini bilmeyen insanlarla karşılaşıyorum. Onları soyutlamaya çalıştım". Füreya KORAL'ın final çalışması olan "Yürüyen İnsanlar" böyle ortaya çıkar.

"Yürüyen İnsanlar" Detay

"Fırıldaklar" Detay

KORAL'ın "Yürüyen İnsanlar"ı günümüzün "boş gözlerle bakan, sanki nereye, niçin gittiğini bilmeyen", "ben"liğine, kendi içine kapanmış, çevresine hatta kendine yabancılaşmış insan tipleri olarak kendini göstermektedir.

ÇAKI'nın "Fırıldaklar" isimli yapıtındaki insanlar ise, dejenere olmuş, insan ilişkilerine ve herşeye çıkar gözüyle bakan, bütün insani değerlerini yitirmiş 'kişiliksiz' tipler olarak dışavurulmuş. Kendimizi bu insanlar arasında görme, görebilme cesaretini ve özeleştirisini kaçımız yapabiliriz acaba? Bunu yapmasak da kendimizi ötede tutup, çevremize baktığımızda, yakın ve uzak çevremizde bu tipleri bulmak hatta isimlendirmek hiç zor değil.

İnsanlığa hizmet (ya da memlekete veya herhangi bir kuruma ve düşünceye hizmet) adı altında veya hizmet etmek niyetiyle kişilere yapılan haksızlıklar karşısında; bu haksızlıkları önemsemeyen veya önemsemeye korkan ya da -en kötüsü- kendi çıkarları gerektirdiği için önemsemeyen insanların tutumu karşısında boğazı tıkanan, midesi bulanan kişi için tek çıkar yol, kendisini bir örnek olarak öne sürüp, insanca yaşamak, böyle bir yaşamanın her yönden gelen tehlikeleri ne olursa olsun, insana -kendi kendisine- yakışırcasına yaşamaktır. Böyle bir yaşamanın temel koşulu, insanın, daha doğrusu kişinin ana değer, kayıtsız şartsız ana değer olduğunu gerçekten görebilmek, bunu her boyutuyla kavrayabilmek ve gözden kaçırmadan davranmak, bunu göremeyenlerin çıkaracağı güçlükleri bile bile birşeyler yapmak, Don Kişot'ça da olsa birşeyler yapmaktır (Kuçuradi, 1997:7).

1990'larda KORAL'ın yapıtında imlediği insanlar, "ben"liğine kapanmış; içinde bulunduğu durumun değişmesi gerektiğini gören, fakat elindekini de yitireceğinden korkarak en temel haklarını elde etmeye ya da korumaya çalışmayan, 1997'de ÇAKI'nın dışavurduğu ise toplumda sivrilmek ya da kendi çıkarları için her kalıba girmekten çekinmeyen "kişiliksiz" insan tipleri olarak algılanabilir. İki sanatçı ve iki farklı açıdan insan tiplemeleri; sokakta her ana burun buruna gelebileceğimiz ya da her zaman her yerde yüzyüze olduğumuz toplumsal ilişkilerden uzaklaşmış, pasifize olmuş, topluma ve çevresine uyumsuz insanlar ya da günümüzün değer yargıları ve yönelimleriyle "ben"liğini bulmuş, "işini bilen", bugünün istendik insan tipleri....

(*) Yrd.Doç., Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Öğretim Üyesi.

KUÇURADİ, İoanna, ÇAĞIN OLAYLARI ARASINDA, Ayraç Yay., Ankara, 1997.